

ТВОРЧИЙ ДОРОБОК СТУДЕНТІВ

Проблема професійної гідності, глибокої моральної відповідальності журналіста за писемне й усне слово, телевізійне зображення хвилює викладачів вищих навчальних закладів, де навчають майбутніх журналістів. Адже морально-національні засади журналістської праці нерозривно пов'язані з принципами, функціями і нормами службової чи професійної етики журналіста, його світоглядною позицією, національно-духовним переконанням, державницьким мисленням, фаховою обдарованістю, інтелектом, здатністю завжди бути готовим до праці.

Таке розуміння національних, моральних, професійних засад журналістської праці входить до європейського і світового контекстів, але закорінене у національно-громадянській позиції видатних українців. Щоб слово сталося ділом, підкреслював Іван Франко, треба духу свободи і любові до правди та до народу в публічній дискусії. Соціально небезпечним у журналістиці й публіцистиці Іван Франко вважав тип гіпокрити – лукавої, брехливої людини. Головний редактор газети «День» Лариса Івшина зазначає, що зовсім не відчуває ейфорії щодо механічної зміни поколінь при всій великій любові та повазі до всього нового, цікавого і молодого. «Треба докласти дуже багато сил, любові й терпіння для того, щоб це молоде піднялося і було кращим не тільки тому, що воно – нове, а тому що воно – якісно інше. Тому воно може зробити більше прогресивного, ніж зробили попередники» (Європа як система цінностей // День. – 2005. – 20 трав.).

Отже, підвищення ролі такого важливого соціального інституту в житті українського суспільства, як засоби масової інформації, передусім, залежить від професійних, моральних, національно-духовних якостей журналістів, формування яких передбачає глибоке теоретичне і практичне опанування фахом. Вирішення цієї проблеми органічно пов'язане з підвищенням мовного, світоглядно-інтелектуального, морально-духовного, національно-громадянського рівня підготовки журналістів. До Вашої уваги творчі доробки студентів.

ДУХ ОДВІЧНОЇ СТИХІЇ

Любов Демко

Ведучий: Наша історія – яскрава й незабутня сторінка в процесі формування та утвердження незалежної держави. Пам'ять про мужність і звитягу борців та героїв України чемно береже в серці кожен патріот. Святу боротьбу проти національного гноблення описують та оспівують в історичних, документальних, художньо-публіцистичних творах нащадки славних визволителів. Серед них – письменник Роман Федорович Коритко, який є автором історичного роману про героїчну боротьбу українського народу під проводом

ОУН у 20–40-х рр. ХХ століття. Отже, про роман «Дух одвічної стихії» з письменником Романом Коритком бесідує Любов Демко – студентка ІІІ курсу факультету журналістики Львівського національного університету імені Івана Франка.

Демко: Романе Федоровичу, що наштовхнуло Вас до написання історичного роману, який одвічний дух спонукував Вас до створення цієї вельми патріотичної праці?

Коритко: Річ у тому, що я живу в такому віці, коли пам'ятаю, як боролось наше українське підпілля за незалежність, за здобуття своєї Української держави. Я знайомий з багатьма героїчними хлопцями, які загинули у цій боротьбі, і бачив їх мертвими. Відчував і чув перестрілки боїв, бачив, як сотні ходили. Ми тоді пасли корови, коні, але все це заклалося в душі. Водночас у мене був сусід – Богдан Гладун – молодий, юний хлопець-підпільник. От він і виховував мене в такому повстанському дусі. Пишучи свої літературні твори, я, звісно, взявся за історичну тему. Написав декілька романів. Врешті-решт я давно виношував думку написати роман «Дух одвічної стихії», оскільки його головний герой – Василь Івахів був учнем Рогатинської гімназії (я ж сам з Рогатинщини). Я мав можливість зустрічатися із його товаришами, які його добре знали, пам'ятали та розповідали мені. Це була дуже й дуже героїчна особистість. Івахів настільки мене захопив, що я мусив написати цей роман – «Дух одвічної стихії».

Демко: За жанровими особливостями Ви визначаєте свій твір, як історичний роман, однак для читачів це, свого роду, документальна хроніка історичних подій. Чи не так?

Коритко: Історичний жанр обов'язково повинен писатися на історичних, достовірних фактах. Якщо абсолютно все вигадати: героїв, події, різні перипетії – буде несправжній історичний роман, а свого роду белетристика. Справді, у моєму романі є багато документалістики. І така тенденція є доволі помітною. Як гадаю, для жанру історичного роману це є виправданим та навіть потрібним.

Демко: Риси характеру та громадянську позицію центрального персонажа Василя Івахіва ви певним чином вимислили чи зберігали об'єктивність та правдивість?

Коритко: Стосовно Василя Івахіва я намагався зберігати максимальну правдивість. Все, що мені вдалося дізнатися, я відтворював у романі. Кілька слів про Василя Івахіва. Він народився в селі Подусільно. Це село зараз належить до Перемишлянського району Львівської області. Колись це був Рогатинський повіт. Хоч народився Івахів не в самому Подусільно, а в Хуторі біля нього, що зветься Рівне. Я побував там. Правда, не знаю чому така назва, оскільки місцевість така горбиста, із ярами, а чомусь називається Рівне (*сміється*).

Демко: У романі Ви розповідаєте про стосунки під час армійської служби Василя з жорстоким та лицемірним поляком Тадиком Яніцьким. Чи можна розглядати їхній конфлікт у контексті українсько-польських взаємин в роки Другої світової війни?

Коритко: Цілком можна так вважати. Із цією метою я й описав образ цього поляка. Однак, щоб читач не сприйняв цього персонажа, як символ усієї польської нації, у романі розповідається про ротмістра Польовського, який ставиться до українців позитивно. Зрештою, його ще можна зрозуміти, бо ж у жилах текла українська кров... А от дівчина-полячка Гелена, яка добре знала Василя Івахіва і, зокрема, про його підпільну діяльність, під час допиту не видала Василя, сказавши, що він не причетний до ворожих дій супроти Польської держави. Отже, в цьому випадку говорити про польсько-українські взаємини в образах персонажів роману можна. Щодо Тадика Яніцького, то цей персонаж – літературний вимисел.

Демко: Пане Романе, повертаючись знову до історичної проблематики, а саме такої неприємної та болючої події, як розкол ОУН. Чи вважаєте Ви, що невинувата ліберальність, нерішучість до збройної боротьби прихильників Андрія Мельника справді спричинили деяке послаблення, поразку національно-визвольного руху.

Коритко: Розумієте, безумовно. Розкол ОУН це дуже болюча та трагічна подія. Вже у нас так сталося, що завжди рідні брати мають між собою чубитися... Зараз всі говорять, мовляв, винуватцями розколу є Мельник та його прибічники. Я б сказав, що певна вина є і в бандерівців. Адже все-таки треба було шукати порозуміння, не засуджувати один одного, а намагатися віднайти здатність переконання. І саме тому почалася боротьба не лише ідеологічного характеру, а насамперед боротьба в лавах однієї армії. Однак Мельнику все ж таки варто було прислухатися до молодих бандерівців, які прагнули революційним шляхом здобувати незалежність. Історія засвідчує, що тихим-мирним шляхом, як гадав Мельник, це зробити нелегко.

Демко: Є у Вас цікавий, багатогранний образ керівника поліського підпілля – отамана Тараса Боровця. Чи дійсно Тарас Бульба – «людина з характером» – відстоював інтереси суверенної України чи був її щирим патріотом?

Коритко: Тарас Боровець – це теж була героїчна особистість. Він ще замолоду почав боротися за незалежність України, ніколи не боявся смерті, виконував найважчі військові завдання. За своїм характером був трохи самолюбимий, прагнув влади та підпорядкування. Він відстоював інтереси УНР, уряд якої існував за кордоном в екзилі. Свої повстанські загони він створив ще швидше, ніж УПА. Тарас Бульба боровся із німцями, із радянськими партизанами на Волині. Однак тут схожа ситуація, яка характерна для нас – українців. Він не хотів поступитися владою, прагнув одноосібного керівництва. Навіть в чомусь нагадував Махна... Зрештою, Василь Івахів, можливо, і знайшов би з ним порозуміння, якби не загинув передчасно. Тому що це дуже неоднозначна особистість. Але й він герой України, який теж хотів незалежної держави.

Демко: Щодо жіночих образів у творі. Три молоді дівчини, три красуні – односельчанка з Подусільно Марія, зв'язкова ОУН Мирися та полячка Гелена. Чому жодній з них не вдалося поєднати свою долю з незламним воїном УПА?

Коритко: Тому, що Василь сказав: своє життя він присвячує боротьбі за незалежність України. Марія – це справжній образ. Вона дуже любила Івахіва, мріяла вийти за нього заміж, він же зволікав. Я також не описував цього, але мені розповідали люди з Подусільно, що Марія збожеволіла. Мирослава з Бережан – також реальна особа, зв'язкова ОУН. Будучи закоханою в Івахіва, Мирося сповідувала ті ж ідеї, що й він. Образ полячки Гелени поданий для того, аби показати читачам, що серед поляків також були люди, які любили і навіть кохали українців.

Демко: Романа Федоровичу, звідкіля у Вас така метафорична назва твору – «Дух одвічної стихії»? Про що свідчить та що говорить читачам назва роману?

Коритко: Існує «Декалог українського націоналіста». Там, власне кажучи, є така фраза – «дух одвічної стихії». Сам із цього «Декалога» до кожного розділу підібраний епіграф. Окрім цього, існували ще 44 правила поведінки українського націоналіста. Звідси я також запозичував епіграфи.

Демко: З позиції істинного патріота, справжнього громадянина Української держави, що можете сказати про нинішню ситуацію стосовно української мови, культури, духовності? Чи є в нас цей дух стихії, що спрямовуватиметься на утвердження, збереження саме української України в усіх сферах державотворення?

Коритко: Знаєте, це питання дуже риторичне, важко дати відповідь. Що таке українська незалежність? Як на мене, в повному розумінні її ще не існує. Наша держава проголошена незалежною більш теоретично, ніж практично. Перехідний період від радянської політико-ідеологічної системи до незалежно-демократичної моделі управління триватиме довго, допоки не відшліфуються усі недоліки, які ще існують. Має визріти нове покоління, з глибинним відчуттям потреби жити українській Україні. Звучить трохи песимістично, однак історично виправдано. Щодо сучасної молоді, вона у нас також є двоякою. Це спричинено тиском влади, держави, особливо у сфері освіти. Тут я оптимістично налаштований, що цей перехідний період закінчиться, і ми здобудемо свою незалежну державу.

Демко: На Вашу думку, чи багато є зараз таких Василів Івахівих у нашій «українській хаті»?

Коритко: Якщо шукати поодинокий образ чи постать, то важко віднайти. Але якщо брати це в комплексі, тобто з багатьох людей можна створити такий образ, то такий феномен існуватиме. Але для цього потрібен час та можливість, аби ці люди проявили свій героїзм. Поки що вони вичікують такого моменту. Цей момент, на мою думку, може настати через якесь десятиліття. Проте лише тоді ми матимемо справжню незалежну Українську державу.

Демко: Вельмишановний Романа Федоровичу, щиро дякую Вам за розмову. Сподіваюся, що вона зацікавила радіослухачів.

Ведучий: Нагадаємо слухачам, гостем нашої студії був письменник Роман Коритко. Розмовляла – Любов Демко.